Я осліп.

Через що якраз — не варто й казати. Все-таки найстрашніше те, що я осліп.

А зо мною разом у больниці сидів і другий такий темний, як я. Нам було добре, як нас разом лишали.

— Бачиш хоч дрібочку сонця? — питав я іноді нещасного товариша свого.

— Ні, — каже він.

— А ти?

— І я ні.

По тому наставало мовчання. Наші душі піднімалися в нас і потопали одна в другу обопільно.

І чому ж було нам у нашім горі вдвох добре?

По тому мого товариша випустили на волю. Він побачив одного дня сонце, і його випустили. Його забрали люди хутко між себе, а мене пустили тому, бо порішили, що мені вже ніяк сонце не оглядати; і дали — товариші мої дали мені костур на дальше життя.

І я ходжу по світі.

То є, я лиш хотів сказати, що рушаюся з місця на місце. І хоч мені відомо, що я вже ніколи більше сонця в житті не побачу, я силуюся все-таки його бачити.

Я отвираю очі так широко… так широко, товариші мої дорогі, в надії, що хоч мрію… що хоч крапельку… що хоч… хоч ет! що хоч миготіння проміннячка святого сонця побачу — і ні.

Не бачу.

Коли йду з місця на місце, я чомусь руки вперед себе простягаю, розкарячую пальці, піднімаю голову… здається мені, ось-ось сонце вловлю. Хоч я знаю, що сонце не дасться вловити, бо ж воно сонце! Гадаю — ось-ось сонця діткнуся, а раптом дотикаюся милостині.

Я затуляю очі, бо в них сльоза виринула.

Я затуляю очі, бо в них сльоза виринула — добра, вдячна, покірна за милостиню.

Сама виринула. Я її не посилав. У мене душа вже темна, хоч широко отворена, як от очі мої… Я напружую свій слух, здається мені… щось сонячного проб’ється для мене в руху окружаючого життя. Я опускаю безпомічно голову на грудь, понуряючи у душу свою, щоби слухом сонця і світла схопити, хоч я знаю, що ще ніякий сліпець світла душею не спіймав, то й я його не спійму!

Сонце…

Тепер я тебе кличу. Думай собі, що се не голос людський, а голос сліпця тебе кличе. Не чутно… так якось без усякої просьби… так собі якось… бо і як мені просьбу вкладати в слова, як "Сонечко ти моє боже, святе!" — а потому додать: "Я осліп…" Воно світить усім.

Деревині, людям. А он десь там і калюжа буде, і воно й на неї блисне. Але се давній звичай сонця — сліпим воно ніколи не світить.

Потім я потопаю в глибінь своєї душі.

Вона настільки глибока, як тепер темна. Настільки сумна, як очі мої. А я розкриваю очі свої перед вами, товариші мої. І ви мене видите — а от я вас не виджу! Вже я вас не виджу, і доки життя і віку мого, я вас більше видіти не буду. І добре мені з тим, товариші мої, що я вас — слухайте — ніколи, ніколи в житті видіти не буду…

Сонцю лиш мої очі нездатні, але ви, товариші мої — ви ані душі моїй, ані очам моїм правдою ніколи не світили.

11 марта 1902.